

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
רדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1102

מסכת שבת קכ"א - קכ"ז • כלאים ד', ז' - ה', ג'

בס"ד, י"ג תמוז תש"פ

השבוע בגליון

- ◆ "מוקצה" כבר בתקופת דוד המלך
- ◆ "גזירת כלים"
- ◆ סחיטת שערות בשבת קדש
- ◆ ניגוב שערות השפם

◆ "מוקצה" - תקנה ההולמת את הציווי האלוקי "למען ינוח"

- ◆ ארכו של יום השבת, לפי שעות או לפי מקום?
- ◆ עשיית מלאכות בשבת קודש על ידי "גרמא"
- ◆ מנורת "גרמא"
- ◆ מתי תוקן איסור "מוקצה" ומדוע?

בשורה לקוראי הגליון!
ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

עולם בתוך עולם

שיעור דף יומי הוא הווייה הנרקמת מחדש מידי יום. אין ספק כי יש דבר מה מעניין בהתבוננות בדקות הראשונות של תחילת שיעור דף היומי.

תפילות ערבית הסתיימה. על שולחן בפאתי בית הכנסת נערמות גמרות מסכת שבת ביד אוהבת. שיעור הדף היומי אנשים נכנסים, יוצאים, ממלמלים פסוקי תפילה. המולה רגילה.

כל יהודי מגיע עם המטען שצבר במשך היום; אושר, תסכול, הסכמה, ויכוחים. כל ההוי של חיי היום יום מתרכז סביב שולחן הדף היומי. אנשים משילים מעל עצמם את אדרת החולין, תהא אשר תהא, מרכינים את ראשם באושר בפני המטען הסגולי, הבלתי נאמד, שנישא בידיהם ברטט של קדושה, ואחר כך זוקפים בגאווה את ראשם על שזכו להימנות על העם שככה לו.

אחד המשתתפים משך את תשומת ליבי. אני מכיר אותו, לא אישית, מכיר את פניו ויודע את עיסוקו. בשיעור הדף היומי הוא יושב כמו חתן לפני שבירת הכוס. ארשת ציפיה מהולה בהתרגשות נסוכה על פניו, הוא רואה הכל באורח חיובי, ומוכן לעשות הכל כדי שהדברים י שארו כמות שהם.

דף קיח/ב יהא חלקי ממכניסי שבת בטבריא

ארכו של יום השבת, לפי שעות או לפי מקום?

עוד מימי קדם התעוררה שאלה מעניינת לגבי אורך זמן השבת.

אנשים הפליגו באוניות, והמפליג ממזרח למערב נאלץ להקדים את שעונו בשעה כל יום. נמצא, כי יום שבת קודש מתקצר והולך לו עם התקדמות האנייה בהפלגתה, שהרי היא מתקדמת והוא שווה כעת במקום שבו הכוכבים יוצאים על פני הרקיע, עוד בטרם תמו עשרים וארבע שעות מני קיבל עליו את השבת. כמו כן להיפך, המפליג ממערב למזרח, יזכה בשבת ארוכה מני ים. זאת, בתנאי שאכן ארכו של יום השבת אינו קצוב לעשרים וארבע שעות, אלא הוא מותנה בצאת הכוכבים במקום שהותו של היהודי.

ראשון הדנים בנושא היה בעל טירת כסף, ואחריו רבי יוסף חיים מבגדד, בעל בן איש חי (שו"ת רב פעלים, ח"ב, סוד ישרים סימן ד'). מאוחר יותר הועלתה השאלה בספר תורה שלמה (ח"א, מאמר ת"ל), ובעקבות כל זאת, אף הוציא אחד מחכמי ירושלים, הגאון רבי דוד שפירא, קונטרס מיוחד בשם "מדת היום", כדי לברר את הנושא.

לכאורה קיימת הוכחה מפורשת מסוגייתנו שיום השבת אינו תלוי במספר השעות, כי אם במהלך החמה, ואם אכן שקעה חמה מוקדם, יצאה שבת. שהנה, רבי יוסי אמר: "יהא חלקי ממכניסי שבת בטבריא וממוציאי שבת בציפורי". במאמר הקודם הבאנו את פירושו של ר"י מגאש, כי רבי יוסי ביקש לקבל שבת בטבריה, להלך לציפורי במהלך השבת, וכך לזכות בשבת ארוכה יותר. לו השבת מוגבלת לעשרים וארבע שעות בלבד, גם אם אכן היה צועד לציפורי לא היתה שבתו מתארכת, שכן, לדידו היא היתה מסתיימת עשרים וארבע שעות לאחר שהתחילה בטבריה.

להאריך אפשר, לקצר לא: ברם, בן איש חי טוען, כי יש לפלג את דיונונו לשני חלקים. עניין אחד הוא כאשר אדם מבקש להחמיר על עצמו ולהאריך את יום השבת יתר על עשרים וארבע שעות, ועניין שונה הוא כאשר אדם שומר שבת שאינה מכילה עשרים וארבע שעות. כלומר, גם אם נפרש את גמרתנו כפירושו היחיד של ר"י מגאש, שרבי יוסי ביקש להאריך את שבתו ליותר מעשרים וארבע שעות, עדיין אין בכך כל הוכחה, שאפרש לקצר את השבת לפחות מעשרים וארבע שעות, שכן, אמת, שבת אינה מוגבלת לעשרים וארבע שעות בלבד, אך אין אפשרות לקצרה לפחות מכך.

צעילוי נשמת

הר"ר **יהודה דוד** ז"ל
ב"ר פנחס יוסף ז"ל
נלב"ע י"ב בתמוז תשס"ג

תנצב"ה

צעילוי נשמת

ר' **בנימין (בענו) צאודרר** ז"ל
ב"ר יונה הי"ד נלב"ע י"ב באייר תשס"ב
ומרת **מינה צאודרר** ע"ה
ב"ר מרדכי ז"ל נלב"ע י"ח בתמוז תשס"ב

תנצב"ה

הונצחו ע"י משפ' גוטמן שיחיו - פ"ת

צעילוי נשמת

הבחור **אהרון פרידמן** ז"ל
ב"ר אליעזר דוד ז"ל
נלב"ע י"ג בתמוז תשמ"ג

תנצב"ה

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **אברהם** ז"ל ב"ר ישראל שמעון ז"ל
נלב"ע ע"ש ק"י"ג בתמוז תש"ם **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

להלכה, כותב בן איש חי, כי אין להסתפק בדבר, ובוודאי ששמירת השבת נקבעת על פי מקום שהותו של האדם כעת, ואם קיבל שבת במקום פלוני והלך למקום אחר בו השבת יוצאת מוקדם יותר, אכן תהא שבתו קצרה, שהרי לא אמרה תורה לשבות עשרים וארבע שעות בשבוע, אלא "יום" בשבוע, "בכל מושבותיכם", הוי אומר, תלה הכתוב את אורך היום לפי המקום שבו הוא שוהה.

דף קכ/ב פותח אדם דלת כנגד מדורה בשבת
עשיית מלאכות בשבת קודש על ידי "גרמא"

למדנו רבות על ל"ט מלאכות האסורות בעשייה בשבת. השבוע נלמדו סוגיות העוסקות ב"גרמא", היינו: גרימת מלאכה. תחילה נתמקד בשני מקרים.

נחלקו תנאים אם מותר להניח כלים מלאים מים בפני המדורה, כדי שכאשר תגיע האש אל הכלים הם יתבקעו ויכבוה. מקרה זה מוגדר כ"גרם כיבוי", מפני שמניח כדי המים גורם לכיבוי האש. לדעת חכמים, וכן נפסקה הלכה (רמב"ם, הלכות שבת, פרק י"ב, הלכה ד'; שולחן ערוך, או"ח, סימן של"ד, סעיף כ"ב), אין כל איסור בדבר, מפני ש"גרם כיבוי מותר", כמו גם גרם עשיית שאר מלאכות (ביאור הלכה, שם, ד"ה דגם כיבוי מותר), אם כי רמ"א (שם) חולק וסובר שחכמים לא התירו זאת אלא כאשר הדליקה עלולה לגרום הפסד.

קיים מקרה נוסף בו מותרת אפילו פעולה ישירה.

הראשונים כותבים, כי רשאי אדם לסגור דלת כדי למנוע מן הרוח לכבות את הנר, אף על פי שאלמלא פעולה זו לא היתה האש ממשיכה לבעור (תוספות, ד"ה פותח ונועל; שו"ת תרומת הדשן, סימן נ"ט), וכן פסק שולחן ערוך (או"ח, סימן רע"ז, סעיף ב'). טעם הדבר פשוט - הסוגר את הדלת בפני הרוח לא יצר מאומה, הכל נותר כשהיה. כל שפעל הוא מניעת התרחשות עתידית.

מנורת "גרמא": מצויידיים בידע שרכשו, הבה ננסה לייצר מנורה שאין איסור להדליקה בשבת. בעזרת מומחים ניצור מתקן חשמלי מושלם, לציודו נתקין מתקן נוסף, המשדר פולסי אור קצרים, המונעים מן המתקן החשמלי לפעול כסדרו. במצב זה, המנורה אינה דולקת, אם כי המעגלים החשמליים שבקרבה דרוכים לקראת פעילות הנמנעת כל העת באמצעות המתקן השני. כשנרצה להדליק את האור, נניח מחסום בפני המתקן המשדר פולסי אור המונעים את פעולת המנורה - ויהי אור; המתקן החשמלי ישוש להוכיח את מאגר הכוחות הטמונים בו, ואנו, מה עשינו? אך הסרנו את המטרד שמנע ממנו לעבוד.

האם מקרה זה אינו דומה לאדם הסוגר את הדלת בפני הרוח, ובכך מונע את כיבויה של האש? היו שסברו כי כן הם פני הדברים מעיקר הדין, אם כי יש מכשול בדבר משום "זילותא דשבת" ו"עובדא דחול", אך מדובר לצורך חולה וכדומה, והדין הוא אם יש כאן איסור מלאכה (ראה מעשה חושב עמ' ס"ה וכשרות ושבת עמ' רע"ט. מפסק זה פותח ע"י מכון מדעי טכנולוגי לעניני הלכה, ירושלים).

ברם, כנגדם הוצבה טענה כי קיים חילוק מהותי בין שני המקרים. נשים לב כי סוגר הדלת בפני הרוח לא יצר מאום! השלהבת דלקה והמשיכה לדלוק, הוא לא יצר, הוא לא חידש, הוא בעצם לא עשה כלום. לעומת זאת, המתקן המשדר פולסי אור, מונע מן המתקן החשמלי לעבוד. ברגע זה המתקן החשמלי מושבת, והסרת המניע המונע ממנו לעבוד, גורמת לכך שכעת המתקן החשמלי מתחיל לעבוד. האם מצאנו בחז"ל סימוכין לכך, שגם פעולה מעין זו מותרת בשבת? (הר"ז לב בתחומין שם ובהלכה ורפואה ח"ג עמ' ריט ורכו ורכט).

מלבד זאת נקטו הפוסקים לאסור את השימוש במתקן זה, מפני ששכלולו הרב מחטיא את המטרה המקורית. במה דברים אמורים? הפוסקים הוכיחו (ע"פ ב"ק ס"א במלאכת זורה, רמב"ם הל' שבת פ"י הל' כ"ב לגבי צידה ע"י כלב, ראה "משנה ברורה" סי' שט"ז ס"ק י' ובשעה"צ שם, וב"חזון איש" או"ח סי' ל"ו ס"ק א' ובשו"ת "אחיעזר" ח"ג סי' ס'), כי מהות היתר "גרמא" מבוסס על שני יסודות: האחד, שאינו עושה מעשה מלאכה בידיים, אלא גורם לעשייתו. השני - שאין הדרך לבצע את המלאכה באופן זה. בוודאי שאי אפשר לטעון, כי מכשיר משובלל וקומפקטי זה, נחשב "שלא כדרך מלאכה" ... (עיי' שו"ת "שבות יצחק" ח"ו ט"ו).

גדולי ישראל לא הסכימו, איפוא, להתיר להשתמש במכשיר זה, מהם שהכריעו כן בוודאות ומהם שנטו לאסור (ראה בספר "שבות יצחק" בדיני גרמא פרקים י"ד - ט"ו - ט"ז).

דף קכ/ב

מתי תוקן איסור "מוקצה" ומדוע?

בדפי הגמרא הנלמדים בתקופה זו, מרוכזים דינים מהלכות "מוקצה" בשבת. תחת איסור "מוקצה" חוסים פרטים רבים והלכות רבות, הנתועים לאורך מסכת שבת, כמו גם מסכת ביצה. איסור "מוקצה" האוסר על ניוד חפצים "מוקצים" ממחשבת האדם, שאינם ברי שימוש בשבת

מגיד השיעור פותח בדברי הגמרא; אצבעותיו של היהודי אצות רצות בעקבותיו, אות אחר אות, מילה אחר מילה. הוא לא מאחר או ממהר, אף לא באות אחת. כשמגיד השיעור מסביר, הוא תולה בו עיניים רציניות, מעפעף בהן כאשר מגיד השיעור מתקן משפט וחוזר עליו בצורה בהירה יותר, ומחייך איתן כאשר הבין את הדברים לאשורם.

מילה אחר מילה, שורה אחר שורה. **לפתע** הוא לא הבין דבר-מה. **גוו** התיישר, כמו התקומם עמו ביחד, אני לא מבין, פנה אל מגיד השיעור, הרי לפני יומיים למדנו אחרת. כבוד הרב, זה לא מסתדר. אתה צודק, השיב לו מגיד השיעור. על שאלתך עומד אחד הראשונים והוא מסביר, כי... חיוך שמימי התפשט על פניו. גוו התרכך, קמטים של חיוך יצאו במחול סביב עיניו, והוא שב לעקוב אחר שורות הגמרא.

הביטו בהם, בלומדי הדף היומי בעת שיעור הדף היומי, ראו את השמחה האמיתית השורה על פניהם.

כל יהודי הלומד תורה טובל בים של שמחה. אין שמחה כשמחת התורה. אם רוצים אתם לחוות זאת בעוצמה, עלו פעם לעזרת הנשים של אחת השיבות הגדולות, צפו במאות בחורי החמד הלומדים תורה, ומידי פעם תבחינו ב"חברותא" צועקים בשמחה בצוותא, או באחד הסופק את כפיו בחדווה. הם הבינו, חברים, הם הבינו את הגמרא!!! מה יש עוד להבין?

יצאתי משם, משיעור הדף היומי, ונזכרתי כי לפני שנים רקד בית מדרש שלם בשמחה עצומה, בעיצומו של שיעור.

היה זה בבית המדרש של ישיבת טלז בארצות הברית, בראשותו של הגאון רבי מרדכי גיפטר, זכר צדיק לברכה.

ימים אחדים לפני כן סיפר ראש הישיבה לתלמידיו, כי ביום מן הימים הבחינו בני ישיבת קלם כי ראשם ורפם, הגאון רבי שמחה זיסל זצ"ל, הידוע בכינויו הסבא מקלם, נוטש את מקומו באולם הישיבה ועולה לחדר צדדי בקומה העליונה.

היה בכך משום חריגה בהנהגתו הקפדנית של ה"סבא" ותלמידים אחדים שעקבו אחריו גילו להפתעתם, כי בתוך החדר ה"סבא"... רוקד!!! לא עמד להם כחם לאצור את פליאתם, וכאשר הציגוה בפניו הסביר בפשטות, כי בעת לימודו בהיכל בית המדרש עלה ביזו להבין פשט נפלא בחידושי הרשב"א, אותו עמל להבין. מיד חפצתי לרקוד, הסביר להם, אך מאחר שלמדתי לבדי, ריקודי הפתאומי באולם הישיבה לעיני-כל לא היה מתאים, לפיכך עליתי לכאן.

ימים אחדים לאחר שסיפר רבי מרדכי גיפטר זצ"ל את המעשה לתלמידיו, כדי להחזיר בהם אהבת תורה, עמד הוא עצמו על הדוכן בהיכל ישיבתו ונשא "שיעור כללי" בפני כל תלמידי ישיבתו. מי שהשתתף פעם במעמד זה חווה חווייה מרגשת מאד. כדאי ללכת לראות. כל בחורי הישיבה מתרכזים יחד, מקשיבים בריכוז להסברים ולביאורים שראש הישיבה פורס בפניהם בסוגייה הנלמדת בישיבה, ופעמים מתפרץ כמין הר געש אדיר, ויוכחים סוערים, בין הבחורים לבין עצמם, ובינם לבין ראש הישיבה.

מסיבות שונות, אינו איסור מן התורה, כי אם תקנת חכמים. מתי תוקן איסור "מוקצה" ומדוע? שאלה יסודית זו נידונה על ידי גדולי עולם, ביניהם רמב"ם וראב"ד.

"מוקצה" - תקנה ההולמת את הציווי האלוקי "למען ינוח": רמב"ם (הל' שבת פרק כ"ד הלכה י"ב) כותב, כי מאחר ששבת השבת אינה רק המנעות מעשיית מלאכה, אלא כפי שהזהירו הנביאים, שאף אין לרוץ בשבת ואין לשוחח שיחה של חול, קל וחומר שאין לטלטל חפצים בשבת כפי שמטלטלים ביום חול. מאחר שבשבת אדם "בטל ויושב בביתו ויבקש דבר שיתעסק בו", הרי הוא מתחיל לסדר את ביתו ביום השבת, מעביר, מזיז, מגביה ומנמיך, "ונמצא שלא שבת ובטל הטעם שנאמר בתורה למען ינוח". חז"ל הבינו, איפוא, כי כך אפשר לגדור ולשמור את העם על כל גווניו במתכונת של שביתה ראוייה, ההולמת את הציווי האלוקי "למען ינוח".

רמב"ם מוסיף (הלכה י"ג), כי קיים גם חשש שבעת טלטול הכלים, יבוא לידי מלאכה בהם. "ועוד, מפני שמקצת העם... בטלן כל ימיהו... ואם יהיה מותר להלך ולדבר ולטלטל כשאר הימים, נמצא שלא שבת שביתה הנכרת... ומפני דברים אלו נגעו באיסור הטלטול... שלא יטלטל אדם בשבת אלא כלים הצריך להם".

"מוקצה" - סייג לאיסור "הוצאה": ראב"ד (שם) כותב, כי איסור "מוקצה" נתקן כסייג וגדר למלאכת הוצאה! כך נאמר בגמרתנו (קכד/ב) וכך גם מפורט בגמרתנו בהרחבה, כי "בימי נחמיה בן חכליה שנשנית משנה זו", ובנביא (נחמיה יג ואילך) מבואר הרקע לתקנת "מוקצה". באותם ימים נאלץ נחמיה להחתיים את יהודי ירושלים על 'אמנה', לחיזוק הדת בפרטים מסויימים, ביניהם, המנעות ממקח וממכר בשבת, ועוד, אך חומת השבת נפרצה, והתגלעה מחלוקת בין נחמיה לבין שרי יהודה ואנשי צור אשר נהגו להגיע לירושלים במהלך השבת ולסחור בה. נחמיה פעל רבות לתיקון המצב, ובאותם הימים הוא גזר איסורי מוקצה חמורים בהרבה מאיסורי מוקצה המוכרים לנו, ורק כאשר נוכחו כי התקנות הועילו להחזיר את העם לדרך המלך ושוב אין מזלזלים באיסורי שבת, "התירו וחזרו והתירו, וחזרו והתירו" עד שנוצקה התבנית המוכרת לנו של דיני "מוקצה" השונים.

"מוקצה" כבר בתקופת דוד המלך: כאשר נבקש להתחקות אחר מקור איסור "מוקצה" ומועד תקנתו, נמצא, כי בעצם, גמרתנו סותרת, לכאורה, את שלמדנו לא מכבר (לעיל ל/ב), כי עוד בימי דוד ושלמה, כחמש מאות שנים לפני תקופת נחמיה, נהג איסור מוקצה. למדנו כי שלמה המלך שלח לשאול את החכמים כיצד יטלטל בשבת את גופת אביו המוטלת בחמה, שהרי היא מוקצה, הרי לנו, כי כבר בימיו נהג איסור מוקצה [עיי' הגהות חתם סופר לשולחן ערוך סי' ש"א, שלא שאל משום מוקצה אלא מפני דיני הוצאה מרשות לרשות].

בעל שולחן ערוך הרב (או"ח סי' ש"ח סעי' י"ז) עומד על מדוכה זו בהלכות מוקצה, והוא מבאר את הדברים באופן הבא.

תקנת מוקצה קדומה: קיימים שני רבדים בהלכות מוקצה. תקנת מוקצה קדומה, עוד מן התקופה שקדמה לבית המקדש הראשון, קבעה כי אין לטלטל חפץ שאינו ראוי לשימוש כלל, כגון, מת. לפיכך שאל שלמה כיצד ינהג בדוד אביו שמת בשבת. ברם, כלים שהיו ראויים לשימוש מסויים בשבת, כגון, פטיש שאפשר לפצח בו אגוזים, וכדומה - לא נאסרו בטלטול.

שנים אחר כך, בתקופת נחמיה, הוסיפו לתקן "גזירת כלים"; גזירה זו נסובה על כלים שיש להם שימוש מסויים. באותה תקופה החמירו ביותר ב"גזירת כלים" ותקנו שאין לטלטל כי אם מזלג, סכין, כף וכוס, ולאחר מכן שבו והקילו לפי מצב הדור, עד שההלכות התקבעו על ידי חכמים בצביון המוכר לנו והנפסק בספרי ההלכה.

"גזירת כלים": בעסקנו בהגדרת הלכות מוקצה ראוי לציין, כי גם לאחר שהתירו טלטול של חפצים ששימושם הוא לדבר היתר, עדיין נותרה "גזירת כלים" על כל החפצים, ללא יוצא מן הכלל. במה דברים אמורים? אדם אינו רשאי לטלטל את כליו בשבת כי אם לצורך, הן כדי להשתמש בהם, או לעיתים כדי להשתמש במקומם או שהכלים לא יתקלקלו. אך אסור בשבת לסדר ארון בגדים למשל, שכן, הרי זה טלטול שלא לצורך (שולחן ערוך שם סעי' ה').

דף קכח/ב רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו אין סחיטה בשיער

סחיטת שערות בשבת קדש

לפני שבועיים עסקנו בהרחבה בהגדרת מלאכת "סוחט". במאמר הבא נתמקד בנידון סוגייתנו, אם יש איסור סחיטה בשערות רטובות.

שיער אינו סופג מים, אלא המים אצורים בין השערות. לפיכך, מלאכת סוחט אין בהן, שהרי השערה עצמה אינה נסחטת. דיוננו הוא, איפוא, אם חכמים אסרו את הדבר, מפאת הדמיון שבין פעולה זו לבין סחיטה האסורה מן התורה.

הבה נלמד את גמרתנו ונבדוק אם קיימת בה הוכחה להכרעת הספק.

גמרתנו דנה באיזו דרך אפשר להעביר מרשות לרשות שמן סיכה עבור יולדת, בלא לעבור על איסור הוצאה, והיא מציעה שיעבירו שמן בכפות הידיים, ובאופן זה אין איסור הוצאה, מפני שזו הוצאה שלא

באותו "שיעור כללי" עמל רבי מרדכי גיפטר לפלס דרך להבנת דבריו של הרשב"א בסוגיה שנלמדה בגמרא. לאחר שהציב את יסודות הדברים, נדבך על גבי נדבך, הוא העפיל אל מרומי המגדל, העלה עמו את תלמידיו, ומשם היה הרשב"א פשוט נהיר וברור.

נפלא המיית התפעלות ושמחה פשטה בהיכל הישיבה. מאן דהוא הפטיר, "ראש הישיבה, כעת גם נאה וגם יאה לרקוד, כריקודו של ה"סבא מקלם"...

חיוך מאיר פנים התפשט על פניו של ראש הישיבה. **ויאחזו** בני הישיבה איש ביד רעהו, לבם אחד, ובפיהם מתנגן הלחן הוותיק על פסוקו של מלכנו דוד עליו השלום, "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף". כששמחתם מתפרצת ואושר רוחני, עילאי, אמיתי, שוכן בקרבם, שוררו בני הישיבה שוב, שוב ושוב, "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף".

שנים ארוכות לאחר המאורע הנדיר, לא פג רשמו ותקפו מלב המשתתפים בו.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. תכתובתו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף קכז/א גדולה הכנסת אורחין
ה'אתרוג' החי...

סיפר הגאון רבי חיים ברים זצ"ל: פעם התאחרתי בבני ברק, והפסדתי את האוטובוס האחרון העולה לירושלימה, והחזון איש זצ"ל הציע לי להתאכסן בביתו.

**"באוטובוס,
בדרך לעבודה,
תענוגו!"**

**גם ר' יעקב, עו"ד
מבית שמש לא מוכן
לזותר על זה.**

**2 משניות ביום וכל היום
נראה אחרת.**

**כולם מצטרפים
מה איתך?**

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם

מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

הדף היומי

שבת קכ"א-קכ"ז

י"ג-י"ט תמוז

מה נהדר היה המחזה כיצד הוא בכבודו ובעצמו הציע לי את מיטתי, פרס את הסדין וסידרו כיאות, אחר שהסטייפלר וזוגתו גררו עבורי מזרון ומצעים...

כשהצעתי את עזרתי, אמר לי החזון איש: עתה אתה האתרוג שלי; וכי נמלכים באתרוג כיצד להדרו?...

כדרך. הגמרא אומרת, כי אם יש צורך בכמות שמן רבה, יספיגו שער בשמן, ובבית היולדת יסחטוהו מן השער. כאשר הגמרא שואלת אם אין איסור סחיטה בדבר, רבה ורב יוסף עונים: "אין סחיטה בשער".

ברם, ר"ן מביא יש מפרשים, כי אין כוונת רבה ורב יוסף ש"אין סחיטה בשער" אפילו מדרבנן, שאם כן, מדוע לא הועלתה אפשרות זו מלכתחילה, הרי אין בה כל מניעה. הרי לנו, כי יש בכך איסור מדרבנן, ורק כאשר נזקקים לכמות שמן גדולה שאי אפשר להעביר בידיים, יש להעביר שמן על ידי השער לצורך היולדת. כדבריו כתבו ראשונים נוספים וכן נפסק להלכה, שאסור לסחוט שער בשבת (עיין מגיד משנה הל' שבת פ"ט הל' י"א, "בית יוסף" יו"ד סי' קצ"ט בשם הראב"ד, "מגן אברהם" או"ח סי' שכ"ו ס"ק ח' בשם המהרי"ל, ו"משנה ברורה" שם ס"ק כ"א וס"ק כ"ד).

דיון זה מעשי ביותר בכל שבת לטובלים במקווה בשבת קדש, המבקשים לנגב את שערם הרטוב, שהרי בהדקם את המגבת על ראשם כדי לנגב את השער, הם סוחטים את המים מן השערות. המאירי (גדה סז/ב) כותב, כי יש להזהיר את הטובלים במקווה בשבת, לבל יסחטו את שערותיהם, ועל רבי ברוך ממזיבוז זצ"ל מסופר, כי בצאתו מהמקווה בשבת קדש, היה אחוז רעד שמא נכשל בסחיטת השיער (עיין משנה ברורה שם ס"ק כ"ד) [ראוי לציין, כי מדברי הראשונים בסוגייתנו, אין הוכחה לגבי איסור סחיטת השער ממים ההולכים לאיבוד. אולם, להלכה כתבו הפוסקים דין זה גם בסחיטת שער לאחר טבילה. ראה אורחות שבת פרק י"ג הערה פ"ד ובקובץ תשובות להגרי"ש אלישיב זצ"ל המובא להלן].

בעל בן איש חי (שנה שנייה פרשת פקודי אות ח) פוסק, כי אין לנגב את השערות בחזקה, אלא בנחת כדי שהמים יבלעו במגבת מעצמם, ולא יפלטו מן השער על ידי לחץ המגבת.

הגאון רבי שלמה זלמן אויירבך זצ"ל צידד (שמירת שבת כהלכתה פרק י"ד הערה ס"ד) כי לא הרי סחיטת שערות מן המים, כגון, לפיתת הזקן וסחיטתו, כהרי נוגב במגבת, מפני שהמים הנסחטים מן השערות נבלעים מיד במגבת ואינם נראים לעין. הואיל וכל איסור דרבנן זה מבוסס על דמיון פעולה זו לפעולת סחיטה, הרי הניגוב אינו דומה במאום לפעולת סחיטה. הגרש"ז מוסיף, כי כאשר המגבת אינה מתרטבת עד כדי כך שאפשר לסחוט ממנה את המים, בוודאי אין לחשוש לאיסור. עם זאת, הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל הורה כדעת בעל בן איש חי (אורחות שבת פרק י"ג הערה פ"ט).

ניגוב שערות השפם: יצויין כי יש החוששים לפי הפוסקים הסוברים שאסור לנגב שערות בשבת, שאסור גם לנגב את שערות השפם שנרטבו תוך כדי שתיה. ברם, ספר קצות השולחן (סי' קל"ג בבדי השולחן אות ח) כתב, כי יש לחלק בין שער מרובה לשער מועט, שכן, לא אסרו חכמים סחיטת שער, לפי אותן דעות, אלא מפני דמיון פעולה זו לפעולת סוחט, אך ניגוב שערות השפם שאינן מרובות, אינו דומה לפעולת סחיטה. לפיכך, אין איסור לרחוץ את הפנים ולנגבן, כל עוד לא נרטבו השערות ביותר עד שהתקבצו יחד מחמת המים (ראה אורחות שבת שם אות נ"ד, ועיין בקובץ תשובות להגרי"ש אלישיב זצ"ל ח"א סי' כ"ז, תשובה להגר"ח קנייבסקי שליט"א).

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

נניח שישו ביום 16 גומרים ליום - הדף היומי

"... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה" מרן שר התורה מרן ראש הישיבה הגר"ח קנייבסקי שליט"א הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: *3764

שלמות

הגמרא המושלמת המחבת את הש"ס על לומדיה

לראשונה: מוצא מעקד מפורסם נתן חשק ללימוד

בתוספת משניות בגליון הדף להשלמת לימוד הש"ס - בסוף הדף נוסף ביאר למשניות - מארות המשנה - להשלמת הלימוד בהלכה למעשה צורה החומר תפלא מארות ההלכה והנשט בתחילת ענין בתוספת.

נסח הגמרא והמפרשים מונה ומדקדק במיטב המסורת של מהדורת הש"ס של "עוז והדר" - הגמרא, הרשי והתוספות מעקרים ופוסקים בדיוק ובשלמות - רקע מיוחד להקלת הקריאה ולמענה באבי עיניים

להזמנות: 02-804-3333

חיים של תורה

לעילוי נשמת
 מרת **אלישבע שרה ארדן** ע"ה
 ב"ר מאיר אליעזר ז"ל נלב"ע י"ח בתמוז תשל"ב
תנצב"ה
 הונצחה ע"י בני המשפחה שיחי

לעילוי נשמת
 הרב **אליעזר בצלאל יוסף** ז"ל
 בן האדמו"ר נתן דוד מפרצווא זצ"ל נלב"ע י"ז תמוז
 ורעייתו מרת **בלה איטה** ע"ה
 בת ר' בן ציון ז"ל נלב"ע ט"ו תמוז
תנצב"ה
 הונצחו ע"י בנם דוד ודבי רבינוביץ שיחי פ"ת

לזכרו לכבודו ולעילוי נשמתו של בעלי אבינו וסבנו היקר
 הרב **מנחם משה גבידץ** ז"ל
 בן הרה"ח יהודה ז"ל נלב"ע י"ג תמוז תשע"ח
תנצב"ה